

Campsentelles, 6
2003

CENTRE D'ESTUDIS SANTFOSTENCS
AMICS DE CABANYES

La migració de rapinyaires a Sant Fost

ÀLEX
ROLLAN I VALLBONA

Llicenciat en Ciències Ambientals

Quatre nocions bàsiques

Un dels espectacles més fasci-
nants que ens ofereixen els ocells
és la migració, és a dir, els mo-
viments des del territori de cria
d'una espècie fins al seu territori
d'hivernada. La migració és, doncs,
un fenomen periòdic, regular en el
temps, d'anada i tornada i que es
pot preveure que succeirà (com en
el cas de les orenetes).

Els ocells migradors (no tots
els ocells migren) que crien a casa
nostra marxen a finals d'estiu cap
a l'Àfrica, mentre que els que crien
al nord d'Europa ho fan cap al sud
d'Europa i el nord d'Àfrica, tornant
a les zones de cria la primavera se-
güent. Així, doncs, es produeixen
migracions en direcció N (migra-
ció prenupcial o de primavera) o S
(postnupcial o de tardor), sempre a
la recerca d'un clima més favorable
o perseguint les migracions de les
seves preses (insectes, altres ocells
més petits, etc.).

Hi ha un gran nombre d'ocells
que travessen terres catalanes
durant les seves migracions, des
d'ocells ben petits que passen des-

apercebuts per la majoria d'ulls humans fins d'altres de ben grossos (com els rapinyaires). El cas més conegut és el de les orenetes i falciots, però nosaltres tractarem dels rapinyaires (ocells de mida grossa o mitjana, de bec ganxut i urpes ben desenvolupades per caçar les seves preses) diürns (en contraposició amb els rapinyaires nocturns com els mussols que són sedentaris), ja que a la Serralada Litoral i als turons que envolten Sant Fost se'n poden produir observacions realment espectaculars.

La migració de primavera normalment és força dispersa ja que els rapinyaires diguem que analitzen pam a pam el territori per decidir el lloc exacte de cria. Però en la migració de tardor, molts s'ajunten i segueixen unes rutes determinades (una mena d'autopistes, com les que nosaltres utilitzem per anar o tornar de vacances) que es repeteixen any rera any.

Els rapinyaires, de pes corporal important, tenen en general ales grosses que els permeten aprofitar els corrents tèrmics i no haver de bategar les ales excessivament, fet que els provocaria un consum d'energia excessiu. Aquests corrents tèrmics només es troben sobre terra (sobretot en zones muntanyoses) i no sobre aigua, i és per això que durant les migracions els rapinyaires i ocells planadors de grans dimensions (com les cigonyes) eviten travessar grans masses d'aigua i ressegueixen les serralades costaneres (com la Serralada Litoral) fins que aquestes les condueixen a l'estret de Gibraltar on podran creuar el mar fàcilment cap al continent africà.

De la teoria a la pràctica

En resum, que els turons que envolten Sant Fost són indrets privilegiats per observar rapinyaires i ocells planadors procedents del nord d'Europa migrant direcció S, saltant llavors a la Serra de Collserola, d'allà al Massís del Garraf i així successivament fins a l'estret de Gibraltar.

Així, doncs, preneu els vostres prismàtics i trieu qualsevol turó sense arbres que us permeti una bona visibilitat al seu voltant (Turó de Galzeran o d'en Mates, Turó del Reig, Turó de l'Home, Turó de Fra Rafel,

la Coscollada de l'Amigó...). Ens hi podem estar només una estoneta però millor si ens hi estem una estona llarga, de matí a vespre, ja que llavors les probabilitats de fer observacions interessants augmenta. Si és així, penseu que us tocarà molt el sol i cal que prengueu mesures, dueu aigua i millor si hi aneu en grup en comptes de fer-ho sols (com més ulls hi vegin millor, i a més sempre serà més divertit). Un cop al lloc, aneu resseguint el blau del cel a veure si algun punt llunyà es va acostant cap a vosaltres, i sobretot, tingueu paciència.

El pas de tardor té lloc, a grans trets, des de la segona quinzena d'agost fins a la darrera d'octubre, però el màxim d'exemplars observats té lloc la segona quinzena de setembre.

Ja només ens queda parlar de quines són les espècies que podem observar més freqüentment en el pas de tardor. Els dibuixos i comentaris que s'ofereixen a continuació no pretenen substituir cap guia d'identificació d'ocells, i a més, cal que tingueu present que us podeu trobar d'altres espècies; aquí només hem parlat de les més freqüents. Podeu arribar a observar, de manera excepcional, però, cigonyes i voltors! Si us interessen els ocells, a part d'adquirir una bona guia d'ocells també us aconsellaria fer un cop d'ull al llibre *Els ocells del Vallès Oriental* de l'ornitòleg molletà Josep Ribas, on trobareu informació detallada de totes les espècies d'ocells que es poden observar a la nostra comarca.

Àliga marcenca (*Circaetus gallicus*). Freqüent. De grans dimensions, amb un plomatge blanquinós que contrasta amb el cap d'un marró fosc.

Àguila pescadora (*Pandion haliaetus*). Freqüent. Plomatge distintiu, de tons blanquinosos amb marques negres distintives que cal aprendre a reconèixer.

Milà negre (*Milvus migrans*). Força escàs. El reconeixem pel seu plomatge fosc i la seva cua lleugerament forcada.

Milà reial (*Milvus milvus*). Força escàs. Plomatge distintiu i fàcilment reconeixible per la seva cua forcada, molt més que el milà negre.

Aligot comú (*Buteo buteo*). Força abundant. Cal anar amb molt de compte de no confondre'l amb l'aligot vesper. Remunta amb les ales en forma de V aplanada i plana amb les ales horitzontals.

Aligot vesper (*Pernis apivorus*). Es tracta de l'espècie més nombrosa. En podem arribar a veure algunes desenes o fins i tot més d'un centenar en un sol dia si estem de sort. Es confon molt fàcilment amb l'aligot comú, però el vesper té el coll més allargat, un plomatge lleugerament diferent i remunta amb les ales planes que arqueja lleugerament cap avall quan plana.

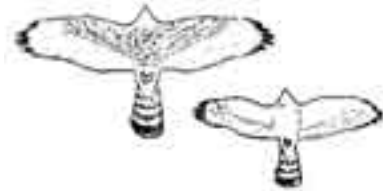
Esparver cendrós (*Circus pygargus*). Frequent. El mascle té un plomatge distintiu com el del mascle d'arpella pàl.lida però amb unes barres negres a les ales. La femella es confon amb la d'arpella pàl.lida.

Arpella pàl.lida (*Circus cyaneus*). No molt freqüent. El mascle té un plomatge distintiu, gris amb les puntes de les ales negres. Les femelles, però, es confonen amb les femelles d'esparver cendrós, i cal l'ús d'una guia d'identificació d'ocells i molta pràctica per copsar-ne la diferència.

Arpella vulgar (*Circus aeruginosus*). La segona espècie més freqüent després de l'aligot vesper. Tant els mascles com la femella i immaturs tenen un plomatge distintiu. La immensa majoria de vegades només veurem femelles i joves i immaturs (no sabem si són mascles o femelles perquè encara no han adquirit el plomatge d'adult).

Astor (*Accipiter gentilis*) i **Esparver** (*Accipiter nisus*). No són estrictament migrants, ja que no fan moviments a grans distàncies (són bàsicament sedentaris), però també els podrem observar esporàdicament. Comparteixen una silueta caracteritzada per ales curtes i arrodonides i cua relativament llarga. Lastor és força més gran que l'esparver, però cal pràctica per saber-los distingir. El mascle d'esparver, en comparació amb la femella, té un color vermell rovellós al dessota del cos.

Xoriquer comú (*Falco tinnunculus*). El veurem molt habitualment però no en podrem diferenciar els individus que estan migrant dels que són sedentaris, ja que és l'espècie de rapinyaire més abundant a casa nostra i a la Serralada Litoral hi ha diverses parelles nidificants. Té el costum de fer l'aleta, és a dir, de bategar fort les ales per mantenir-se fix en un punt i així rastrejar el terreny des de l'aire en busca d'una presa.

Falcó mostatxut (*Falco subbuteo*). Freqüent. Cal veure'n el carpó vermell rovellós per identificar-lo clarament.

La protecció dels rapinyaires

Els rapinyaires han estat un dels animals que més interès i admiració han despertat en l'home, però al mateix temps també han estat dels més perseguits (recordem que l'administració franquista recompensava totes les persones que aportessin rapinyaires morts, en un intent d'eradicar les anomenades *alimañas*). Afortunadament els temps estan canviant, però els rapinyaires segueixen patint els efectes de la caça (pels trets que pateixen per part de desaprensus, o per culpa d'una excessiva pressió de cacera per part de l'home que disminueix les preses potencials), l'electrocució i col.lisió en línies elèctriques, l'espoliació dels nius, els insecticides, l'escalada, la destrucció del seu hàbitat, etc.

Hem parlat de rapinyaires en migració a Sant Fost, però cal tenir present que hi ha unes quantes espècies (àguila marcenca, aligot comú, aligot vesper, astor, esparver, falcó mostatxut i xoriguer) que les trobem al nostre poble ja sigui tot l'any, o com a nidificants-estiuiejants o bé com a hivernants. Així, doncs, Sant Fost també té el deure de col.laborar en la protecció dels rapinyaires tot protegint els espais naturals del municipi. Qualsevol projecte (construcció d'urbanitzacions, polígons industrials, carreteres...) pot suposar la pèrdua de l'hàbitat propi d'aquella espècie al nostre municipi i, per tant, la seva desaparició a nivell local.

Que gaudiu de l'espectacle!

Per a més informació: alex_rollan@yahoo.es